

Oktatási
Minisztérium

ÉVES BESZÁMOLÓ JELENTÉS

2002. augusztus – 2003. július

SZALAI-SZŰCS ILDIKÓ

tudományos és technológiai (TÉT) attasé

LONDON

Oktatási Minisztérium
Kutatás-fejlesztési Helyettes Államtitkárság

1. A TUDOMÁNY- ÉS TECHNOLÓGIAPOLITIKA FŐ ISMÉRVEI AZ EGYESÜLT KIRÁLYSÁGBAN

1.1. A brit K+F-intézményrendszer

A tudomány- és technológiapolitikát az Egyesült Királyságban a hagyományoknak megfelelően igen sok tényező együttesen alakítja. A szakmapolitikák alakításában az Egyesült Királyságban számos kormányzati illetve nemkormányzati intézmény, testület vesz részt, melyek együttműködése sok esetben nem írásos garanciákon, hanem hagyományokon alapul, az adott intézmény vagy testület tekintélyétől függően. A következőkben a területet érintő döntések, stratégiák kialakításában résztvevő állami intézmények kerülnek bemutatásra olyan sorrendben, amilyen súllyal vagy deklarált felelősségi körrel rendelkeznek a szakmapolitika alakításában, illetve végrehajtásában, majd azok a tudományos intézmények, amelyek leginkább íratlan szabályok alapján vesznek részt a brit T&T-területen.

Az Egyesült Királyságban az Ipari és Kereskedelmi Minisztérium (Department of Trade and Industry, továbbiakban DTI), az a tárca, amely a jólét megteremtése, a gazdaság teljesítőképességének fokozása érdekében felelős az innováció számára kedvező környezet megteremtéséért, a vállalatok versenyképességének javításáért, részben a brit tudomány és technológia támogatásával, illetve eredményeinek hasznosításával, részben egyéb piac diktálta szolgáltatások biztosításával. Az innovációpolitika formálása mellett ehhez a tárcához tartozik tehát a vállalatok támogatása, a munkavállalók és fogyasztók védelme, illetve számos, közvetlenül az innovációt támogató projekt koordinálása.

A minisztérium a brit gazdaság működése szempontjából az 1970-es években kiemelten fontos szerepet játszott, az utóbbi évtizedekben azonban egyre kevésbé tudta követni a gazdaság változásából adódó fejleményeket, ennél fogva egyre kevésbé tudta a vállalatok, a gazdasági szereplők támogatására vonatkozó küldetését teljesíteni. A minisztérium 1983-ban történt átalakítása óta jelentős változás annak struktúrájában 2001-ig nem történt. 2001 májusában megkezdődött egy, az intézmény működését áttekintő értékelés (ún. 'review'), amelynek eredményeként 2001 novemberében az 1983 óta legjelentősebb átalakítást hirdette meg a minisztérium élén álló Patricia Hewitt. A brit kormányzati intézmények egyébként rendszeres, általában ötévenként tartott, részben belső, részben külső elemzésekre alapozott értékelése megállapította, hogy a minisztérium tényleges működése és deklarált küldetése nem felel meg egymásnak. Kimondta, hogy a DTI működésében, hatékonyságában jóval elmarad az általa támogatandó privát szférától, továbbá hangsúlyozta, hogy a célok, célcsoportok nem megfelelően definiáltak, a minisztérium részlegeinek működése nem összehangolt.

A szükséges változtatások folyamatos kidolgozására, menedzselésére létrehozták a minisztériumon belül az ún. „DTI Change” programot, és ennek irányítására a „Change and Knowledge Unit”-ot. A program célja radikális minőségi változás elérése a minisztérium teljesítményében és működésében. A változtatások kidolgozása és alkalmazása két szinten történik, egyrészt a minisztérium szintjén az ún. „Departmental Change Plan” keretében, másrészt egységek/osztályok specifikus kérdései szintjén.

Az értékelés egyik közvetlen tanulsága volt a munkaerőn keresztüli tudástranszfer erősítésének szükségessége. Ennek érdekében – a már korábban is létező, a magánszektor képviselőinek államigazgatásban töltött gyakorlatát támogató projektek mellett – a magánszféra szakemberei a DTI tevékenységének minden szintjén, így például tanácsadó testületekben, szakmai bizottságokban is jelentős szerephez jutnak. A hozzávetőleg másfél éve zajló átalakítás eredményeként létrejött egy Innovációs Igazgatóság, amely a brit innovációs rendszer hatékonyabbá tételéért, az innovációt közvetlenül támogató projektekért, illetve az ilyen irányú szakmapolitika hazai és nemzetközi aspektusainak összefogásáért felelős. A közelmúlt fejleménye a Tudomány és Társadalom Igazgatóság létrehozása a minisztériumon belül, amely területtel részben a kormányzat, de leginkább nem-kormányzati tudományos testületek régóta foglalkoznak. A terület, amely egyes szakmapolitikai döntésekben egyre nagyobb szerephez jut, a tudomány társadalom általi elfogadottságát, a közvélemény álláspontjának tudománypolitikai döntésekben való figyelembevételét öleli fel.

A kormányzat tudománypolitikájáért, a DTI részeként működő Tudomány és Technológia Hivatala (Office of Science and Technology, továbbiakban: OST) felelős. A hivatal feladata a kormány tudománypolitikájának kialakítása és összefogása, a tudományos költségvetés allokálása, a kormány-nak nyújtott TÉT-tanácsadásért felelős Tudományos Főtanácsadó (Chief Scientific Adviser) támogatása. Az OST tevékenységével az Egyesült Királyság tudományos életének nemzetközi eredményességét igyekeznek elősegíteni, támogatja a tudástranszfert az új kutatási eredmények és a létező technológiák kereskedelmi felhasználása érdekében. Az OST tevékenysége két fő területre bontható. Az ún. Tárcaközi Tudományos és Technológiai Csoport (Transdepartmental Science and Technology Group, TDSTG) a kormányzaton belüli TÉT-tevékenységet koordinálja, illetve a terület nemzetközi vonatkozásaival foglalkozik, valamint ide tartoznak az OST saját, tudástranszfert és döntés-előkészítést támogató projektjei. Az OST szakmapolitikai tevékenysége, a kutatási tanácsok felügyelete, azokon keresztül a tudományos költségvetés kihelyezése, valamint a tudástranszfer legnagyobb részben a Tudományos és Műszaki Fejlesztési Csoport (Science and Engineering Base Group, SEBG) feladata, melynek élén a Kutatási Tanácsok főigazgatója (Director General of the Research Councils, DGRC) áll.

Ahogy arról már szó volt, az OST támogatja a hivatal élén álló Tudományos Főtanácsadót (jelenleg Prof. David King), aki a miniszterelnök, a kabinet, és a minisztérium vezetésének első számú tanácsadója a tudomány- és technológiapolitika területén. A Tudományos Főtanácsadó felelős a kormánynak az OST által adott Tét politikai tanácsokért, valamint a kormányközi Tét-munka összefogásáért. Munkáját az OST-n belül közvetlenül a TDSTG segíti.

A tudomány- és technológiapolitikára minisztériumi szinten hatása a DTI/OST után a brit Oktatási és Képzési Minisztériumnak (Department for Education and Skills, továbbiakban DfES) van. A DfES felelős a felsőoktatás intézményrendszeréért, valamint részben a felsőoktatási intézmények finanszírozásáért.

Egyéb tárca is foglalkoznak a tudomány- és technológia bizonyos vetületével. Azonban a területre vonatkozó átfogó döntéshozatal egyre inkább központi kormányzati hatáskörbe kerül, így az egyes minisztériumok Tét-politikára gyakorolt hatása az előző két minisztériumhoz, illetve a továbbiakban felsorolásra kerülő testületekhez képest kevésbé jelentős.

A brit Tét-politika alakításában igen nagy szerepet játszik néhány kormányzati tanácsadó testület, illetve a parlament bizottságai.

Az adott területért felelős tárca, illetve hivatal mellett az Egyesült Királyságban a területre vonatkozó stratégia alakításában igen nagy szerepe van a közvetlenül a miniszterelnök alá tartozó Kabinet Iroda (Cabinet Office, továbbiakban Cabinet Office) részeként működő, miniszterelnöki „think-tank”-ként számon tartott Stratégiai Csoportnak (Strategy Unit, továbbiakban Strategy Unit). A Strategy Unit kiemelkedő jelentőségű, aktuális kérdésekkel foglalkozik a minisztériumoktól eltérő struktúrában és megközelítéssel. A projekt alapú megközelítéssel dolgozó, jól meghatározott célcsoportra összpontosító konzultációs mechanizmust alkalmazó Strategy Unit az elmúlt időszakban olyan kérdésekkel foglalkozott, mint a kergemarha-kór, száj és körömfájás, a klímaváltozás következményei, jelenleg pedig részt vesz a génmódosított növények kereskedelmi természetének engedélyezésével kapcsolatos kormányzati állásfoglalás kialakításában.

A tudománypolitika legfelsőbb szintű alakításában szerepe van a miniszterelnök közvetlen közelében dolgozó, egyes területek igen kiváló szakértőiből álló tanácsadók körének is.

Az előbb említett két – egyik hivatalosan, másik befolyása által – kiemelt fontosságú testület vagy tanácsadók csoportja mellett a kormány Tét politikája szempontjából hivatalosan legjelentősebb testület a Tudu-

mányos és Technológiai Tanács (Council for Science and Technology, továbbiakban CST). Az 1993-ban alapított CST tudomány és technológiával összefüggő kérdésekben nyújt tanácsadást az egyes tárcák vezetőinek. A testület élén a DTI mindenkori vezetője áll, aki egy személyben a TÉT-ügyekért felelős miniszter. A testület elnökhelyettese a kormány tudományos főtanácsadója, aki mellett a testületben az üzleti és tudományos élet jeles képviselői ülnek. A CST mellett más tanácsadó testületek is nyújtanak támogatást a kormánynak egyes specifikus kérdésekkel kapcsolatban, például a Royal Commission on Environmental Pollution, Standing Medical Advisory Committee, Human Genetics Advisory Commission, Advisory Committee on the Microbiological Safety of Food, Radioactive Waste Management Advisory Committee.

A törvényhozás szintjén fontos szerepet játszanak a parlament állandó bizottságai, a parlamenthez tartozó független testület, a Tudományos és Technológiai Parlamenti Hivatal (Parliamentary Office of Science and Technology, POST), valamint azok az ad hoc bizottságok, amelyek más állandó bizottságok munkája során létesülnek és foglalkoznak a TÉT-politika szempontjából releváns kérdésekkel.

A parlament két házának külön tudományos és technológiai állandó bizottságai részben szakértőkből, részben érdeklődő parlamenti képviselők-ből/felsőházi tagokból állnak, a bizottságban folyó tudományos munkát a bizottság megbízott titkára/szakértője látja el. A bizottságok nem rendelkeznek pénzügyi vagy végrehajtási hatáskörrel.

A Lordok Háza Tudományos és Technológiai Állandó Bizottsága (House of Lords Select Committee on Science and Technology) saját kezdeményezés alapján folytat vizsgálatokat, illetve készít tanulmányokat TÉT-politikát érintő kérdésekről. A 17 fős bizottság kiemelkedő tudósokból, illetve a terület iránt érdeklődő felsőházi tagokból áll.

Az Alsóház Tudományos és Technológiai Állandó Bizottsága (House of Commons Science and Technology Select Committee) 1992-ben jött létre. A 11 képviselőből álló bizottság által lefedett terület szűkebb, mint a Lordok Háza állandó TÉT bizottságáé, amennyiben ez az OST költségvetését, szakmapolitikáját és menedzselését vizsgálja; emellett évente jelentéseket készít fontosnak tartott tudománypolitikai kérdésekről.

A Tudományos és Technológiai Parlamenti Hivatal (POST) szervezeti-
leg az Alsóházhoz tartozó testület, amelyet egy, választott képviselőkből és a Lordok Háza tagjaiból álló grémium vezet. POST független, elfogulatlan tanulmányokat készít a képviselőket a tudomány és technológia kérdéskörében érdeklő témákban.

A brit tudományos élet jelentős szereplőiként, a tudománypolitika alakításában helyet kapnak nagy múlttal rendelkező tudományos, illetve tudománypolitikával foglalkozó testületek. Ilyenek a Royal Society, vagyis a brit Tudományos Akadémia; a Royal Society of Edinburgh, vagyis a skót Tudományos Akadémia; a Royal Institution, amely saját kutatási tevékenysége mellett a tudomány közérthetőségével is foglalkozik; a British Association for the Advancement of Sciences, amely a legszélesebb közvélemény informálását tekinti feladatának, illetve a Foundation for Science and Technology, amely a tudománypolitikában érdekeltek fóruma. Emellett egyes szakmai döntések alakításában helyet kapnak a terület tudományos közösségének intézményei, mint például a Royal Society of Engineering, vagy az Engineering Council.

A brit tudománypolitika alakítása szempontjából, nemzetközileg is kiemelkedő kutatási tevékenységük mellett, meg kell említeni két intézetet, a Manchesterben működő Policy Research in Engineering, Science and Technologyt (PREST), illetve a Brightonban működő Science Policy Research Unitot (SPRU). Európa egyik legelismertebb tudomány- és innovációpolitikával foglalkozó intézetének, a PREST-nek profilja a stratégiai jövőkutatás. Az intézet, számos EU-projektben való részvétele mellett jelentős számú kormányzati megbízást vállal. Rendszeres elemzéseket készít a brit innovációs rendszerről, illetve részt vesz kormányzati projektek, intézmények értékelésében. A SPRU kutatási területe a tudománypolitika, ezen belül Közép- és Kelet-Európa, illetve a kutatás-fejlesztés.

Az Egyesült Királyságban állami finanszírozású kutatás egyetemeken és állami kutatóintézetekben folyik. A tudáselőállító helyekről a későbbiekben még szó lesz, a kutatás-fejlesztés intézményrendszerének bemutatásánál azonban meg kell említeni a brit Kutatási Tanácsokat, amelyek az OST által a tudományos költségvetésből kutatásra szánt összegek kihelyezéséért felelősek. A brit Kutatási Tanácsok autonóm, tárcáktól független, közfinanszírozású testületek, melyek költségvetése az előbb említett módon az OST-tól, valamint kisebb mértékben más minisztériumoktól, az üzleti szektortól, illetve nemzetközi intézményektől származik. A Kutatási Tanácsok az OST által – egyrészt kimondottan az egyes Kutatási Tanácsoknak, másrészt több Kutatási Tanácsot is érintő projekteknek – juttatott összegeket alokálják pályázati úton egyetemeknek, állami kutatóintézeteknek, így módon felelősek az adott területen folyó brit kutatásért. 2002 folyamán létrejött a területek működését összehangoló, a Kutatási Tanácsok összességének stratégiai vezetését biztosító Research Councils UK. A hét Kutatási Tanács:

- Biotechnology and Biological Sciences Research Council,
- Council for the Central Laboratory of the Research Council,
- Engineering and Physical Sciences Research Council,
- Economic and Social Research Council,

- Medical Research Council,
- Natural Environment Research Council,
- Particle Physics and Astronomy Research Council.

2. A K+F FINANSZÍROZÁSI RENDSZERE AZ EGYESÜLT KIRÁLYSÁGBAN

Az Egyesült Királyság 2001-ben nemzeti össztermékének 1,88%-át fordította kutatás-fejlesztésre. A 18,8 Mrd GBP teljes ráfordításból civil kutatásra 16,1 Mrd GBP-t, a védelmi kutatásokra 2,7 Mrd GBP-t költöttek. A 18,8 milliárdos ráfordítás az előző évihez képest reálértéken 5%-os, nominálértéken 7%-os, míg a GDP százalékában 0,06%-os növekedést jelentett. Ez a növekedés a civil kutatások emelkedő támogatásából adódott, a védelmi kiadások tekintetében GDP-arányosan az előző évihez képest nincs változás.

A kutatás-fejlesztést nominálértéken számolva 2001-ben 30%-ban finanszírozta a kormányzat, 46%-ban a brit magánszféra, 18%-ban pedig külföldi befektetések. A civil és védelmi K+F-re fordított kiadások megoszlását vizsgálva látható, hogy a kormányzat részvállalása 2001-ben a civil kiadásokból 25%, a védelmi kiadásokból 64% volt. Az üzleti szektor részvállalása ugyanebben az évben a civil K+F finanszírozásából 51%, a védelmi K+F finanszírozásából 20% volt. A 2001-ben K+F-re fordított összes pénz felhasználásával kapcsolatban megállapítható, hogy civil K+F-re szánt összegek 34%-ban állami szférában folyó kutatásokra, 64%-ban az üzleti szférában folyó kutatásokra, 2%-ban magán, nem profit-orientált szektorban folyó kutatásokra jutottak. A védelmi célú K+F-összegek felhasználásának tekintetében ennek megoszlása az állami és magán szektor ('for profit') között 17% – 83% volt.

A kutatás-fejlesztés állami finanszírozása az Egyesült Királyságban több csatornán keresztül történik. A nagyságrendileg legnagyobb állami támogatást jelentő tudományos költségvetés összegeinek kihelyezéséért elsősorban az OST, illetve a Kutatási Tanácsok felelősek. A tudományos költségvetés tudományterületenkénti elosztását az OST határozza meg, ily módon helyezve ki összegeket kifejezetten az egyes Kutatási Tanácsokhoz, illetve több tanács által koordinált projektekhez. Az egyetemeken, állami kutatóintézetekben folyó kutatási projektekre az adott Kutatási Tanács nyújt támogatást különböző pályázatok útján. A tudományos költségvetésben meghatározott összegek egy, az OST költségvetéséhez képest jelentősen kisebb része a DfES-hez kerül a felsőoktatási intézményrendszer kutatás-fejlesztéssel, tudástranszferrel kapcsolatos tevékenységének támogatására. A felsőoktatási intézmények DfES általi pénzügyi támogatására a tudományos költségvetés forrásain kívül a minisztérium saját költségvetéséből is rendelkezik össze-

gekkel. Emellett jelentős pénzeket fordítanak több minisztérium által koordinált pályázatok útján, főként a kutatási eredmények gazdasági hasznosulásával összefüggő projektekre. Bár az egyes minisztériumokhoz is kerülnek civil kutatásra összegek ezek néhány kivételtől eltekintve, az előbbieken felsorolt két támogatási csatornához képest kevésbé jelentősek.

Az Egyesült Királyság egyetemein és állami kutatóintézeteiben zajló kutatás finanszírozásában a költségvetés, alapítványok, az Európai Unió és más külföldi közpénzből finanszírozott pályázatok, valamint az üzleti szektor vesznek részt. Az OST adatai szerint ezen intézmények finanszírozására 1999-2000 folyamán 4,15 milliárd angol fontot fordítottak, amiből a költségvetés részesedése 72%, az alapítványoké 13%, az EU és más pályázati pénzeké 7%, az iparé 6% volt.

Az Egyesült Királyság egyetemein, állami kutatóintézeteiben zajló kutatási tevékenység költségvetési finanszírozása a korábban elmondottaknak megfelelően két fő csatornán keresztül történik, egyrészt a Kutatási Tanácsokon keresztül kutatási projektek finanszírozása, másrészt a DfES-en keresztül főként kutatási infrastruktúra fejlesztése. A felsőoktatási intézmények finanszírozása a DfES költségvetéséből három kritérium alapján történik, ezek az egyetem kutatási tevékenysége, oktatási tevékenysége, illetve hozzájárulása a gazdaság teljesítőképességéhez. A 'három lábnak' nevezett tevékenységek, illetve azok után járó támogatások nem azonos mértékben járulnak hozzá az intézmény költségvetéséhez. Emellett az egyes kategóriákban nyújtott teljesítmény mérésére alkalmas rendszerek sem egyformán fejlettek. Az intézmény kutatási tevékenységének értékelése az ún. Kutatást Értékelő Vizsgálat (Research Assessment Exercise, továbbiakban RAE) alapján történik, amelyet 3-5 évente végeznek az intézmény által benyújtott pályázatokat elbíráló független bizottság értékelése alapján. Az értékelés eredményeként az intézmények – tudományáganként, szakonként – besorolást kapnak. A besorolás alapján, a kiemelkedő kutatás támogatásának elsőbbségével jutnak az intézmények a DfES költségvetéséből a Felsőoktatási Finanszírozási Tanácsokon keresztül hivatalosan a kutatási infrastruktúrát támogató forrásokhoz. A felsőoktatási intézményekben folyó kutatás támogatásának másik forrása a Kutatási Tanácsok által pályázati alapon szétosztott összeg.

Az intézmények oktatási tevékenységének támogatása az adott tárgy, illetve a diákok száma alapján történik, kiemelkedő támogatást élveznek a kevésbé preferált, vagy potenciálisan kevesebb magántámogatást vonzó szakok. Az intézmények gazdasági tevékenységben, a helyi gazdaság támogatásában betöltött szerepére, az üzleti szektorral való együttműködésére nincs normatív támogatás. Ilyen kezdeményezések, projektek támogatása pályázati úton, egyes, a DfES, a DTI, ill. az OST által koordinált alapokból történik.

3. JELENTŐS ESEMÉNYEK A BRIT TUDOMÁNY- ÉS TECHNOLÓGIAPOLITIKA TERÜLETÉN

Az elmúlt év tudomány és technológia szempontjából legjelentősebb kormányzati lépései a 2002/03-2005/06-os tudományos költségvetés, illetve a források allokálására vonatkozó elképzelések közzététele; a felsőoktatással kapcsolatos reformterveket tartalmazó dokumentum megjelenése; valamint a 2003/04-es költségvetés K+F-et támogató intézkedései voltak.

3.1. A tudományos költségvetés és annak kihelyezése, stratégia az innováció támogatására

A brit kormány 2002 júliusában megjelent hároméves költségvetési terve a tudomány és technológia fejlesztésére 1,25 Mrd GBP-t fordít. A tervek szerint a tudományos költségvetés 2002/03 és 2005/06 közötti évi átlagos 10 %-os reálnövekedést mutat majd, ami a brit tudánypolitikáért első-sorban felelős OST költségvetésében a 2002/03-ra tervezett 2 Mrd GBP-ről 2005/06-ra 2,9 Mrd GBP-re való emelkedést jelent. A 1,25 Mrd GBP az OST-nek szánt 890 M GBP mellett magában foglalja a DfES-nek juttatandó 100 M GBP-t képzésre vonatkozó javaslatok megvalósítására, valamint 50 M GBP-t kutatási infrastruktúra fejlesztésére.

A tudományos költségvetésben meghirdetett források felhasználására, az innováció hosszú távú támogatására vonatkozóan az elmúlt évben két dokumentumot tett közzé a brit kormány. A költségvetés közzétételének hónapjában megjelent a brit gazdaság versenyképességével foglalkozó, a DTI, a DfES, valamint a Pénzügyminisztérium által kidolgozott stratégia, illetve 2002 decemberében a DTI tudományos költségvetés elosztására vonatkozó tervei.

Az innováció támogatására, a tudományos költségvetésben jelzett összegekre építve a DTI, a DfES, valamint Pénzügyminisztérium 2002 júliusában kiadott közös stratégiája, a „Befektetés az innovációba: stratégia a tudomány, műszaki fejlesztés és technológia támogatására”¹ összekapcsolja a tudományos és kutatási intézmények kapacitásainak növelését a kormány széles körű, az innováció fellendítésére irányuló gazdasági reformterveivel. A dokumentum a költségvetés vállalásait is tartalmazva a következő terveket vázolja a terület támogatására:

- A kutatási szféra hosszú távú fejlődésének biztosítása érdekében az egyetemek kutatási infrastruktúrájának fejlesztésére fordítható összeg 2004/05-re 500 millió GBP-re emelkedik, valamint kutatási tevékenység

¹ DTI (2002).

finanszírozására a Kutatási Tanácsok 2005/06-tól évi 120 millió plusz forrással rendelkeznek majd.

- A tudományos és mérnöki kutatási programokra fordítható összegek 2005/06-ra 400 millióval emelkednek, ami éves szinten 5% reálnövekedést jelent.
- A tudástranszferre fordítható összegek 2005/06-ra évi 90 millióval emelkednek, valamint további 50 milliót fordítanak az Ipari és Kereskedelmi Minisztérium innovációt támogató programjaira.
- A Tudomány és Technológia Hivatalán (OST) keresztül 2005/06-ra évi 100 M többletforrást bocsátanak rendelkezésre a megfelelő természettudományos és mérnöki utánpótlás biztosítására. Ezen összeg kiegészítése annak a 100 M GBP-nek, amellyel ugyanezre a célra az Oktatási és Képzési Minisztérium rendelkezik.
- Kiválósági központot hoznak létre a természettudományos oktatás színvonalának biztosítása, a továbbképzés lehetőségeinek megteremtése érdekében. A létrejövő kiválósági központ a tervek szerint a 'The Wellcome Trust' támogatásával valósul meg, amely a kormányzati forrásokat kiegészítendő 280 M GBP-t költ a következő öt évben a stratégia megvalósítására. A stratégiában a kutatási kapacitások fejlesztése mellett hangsúlyt kap továbbá az oktatás minőségének javítása, az oktatói pálya versenyképességének biztosítása, valamint a tudomány piacorientáltságának javítása. Ennek megfelelően:
 - ⇒áttekinetik a természettudományos és matematikai tananyagot a munkaerő-piaci, valamint az ismereteknek az oktatási rendszer további szintjein való hasznosulása szempontjából.
 - ⇒emelik a kutatási tanácsok ösztöndíjait, kutatói fizetéseit.
 - ⇒továbbképzési lehetőséget biztosítanak PhD-hallgatók és kutatók számára a munkaerőpiac igényeinek megfelelően.
 - ⇒erősítik a vállalati szektorral való együttműködést kutatási projektek megvalósításában, az alkalmazott kutatási eredmények hatékonyabb piaci hasznosíthatósága érdekében.

3.2. A brit tudományos költségvetés kutatási területek szerinti elosztása

Ahogy arról már többször szó volt, a tudományos költségvetés Kutatási Tanácsokhoz, illetve kutatási projektekhez való kihelyezéséért az OST felelős. A 2002 júliusában közzétett költségvetés kutatási területenkénti elosztására vonatkozó stratégiát 2002 decemberében hirdették ki. A tudományos költségvetés elosztásánál a következő területek élveznek prioritást: életmentő egészségügyi technológiák/eljárások, vidékfejlesztés, alternatív energiaforrások, számítertechnológia, vezető technológiák.

Az egészségügyi technológiák fejlesztése kapcsán a világ egyik legjelentősebb közfinanszírozású összejtudatási programja valósul majd meg. A program, amelyre a korábbi 20 M GBP-n felül a jelenlegi stratégia alapján további 40 M GBP-t fordítanak, olyan betegségek gyógyításához járulhat hozzá, mint a Parkinson-kór, Alzheimer-kór, daganatos megbetegedések, krónikus szív- és érrendszeri megbetegedések, cukorbetegség. Az egészségügyi eljárások/technológiák fejlesztésének vonatkozásában további 136 M GBP-t fordítanak genomika kutatási programokra, új gyógyszerek és diagnosztikai eljárások kifejlesztésére. Jelenlegi agykutatási eredményekre építve az Alzheimer-kór, a skizofrénia, a depresszió, a függőségi és egyéb idegrendszeri betegségek kezelését szolgáló gyógyszerek és eljárások fejlesztésére költenek további 15 M GBP-t.

Vidékfejlesztéssel kapcsolatos kutatási projektekre a következő három évben 20 millió GBP áll rendelkezésre. Az ehhez a kérdéskörhöz tartozó kutatási projektek közül kiemelendő az állategészségügy és a turizmus, illetve az EU Közös Agrárpolitika reformjának kérdései.

Az alternatív energiaforrások kutatására fordítandó 28 M GBP elsősorban környezetkímélő energiaforrások fejlesztésével, illetve energiaforrások környezeti és gazdasági hatásainak elemzésével kapcsolatos kutatásokra összpontosít.

Következő generációs, a várhatóan egyre nagyobb mennyiségű adatot tárolni és feldolgozni képes számítógépek további fejlesztésére fordítandó összegeket 115 M GBP-ben határozták meg, amely magában foglalja a világháló utódjának tekintett „Grid” fejlesztésére szánt forrásokat.

Alaptechnológiák fejlesztésével foglalkozó projektek kiterjesztésére a stratégia alapján 60 M GBP áll rendelkezésre. A kutatás célja olyan következő generációs vezető technológiák létrehozása, amelyek jelentős tudományos és ipari felhasználási potenciállal rendelkeznek. A jelenleg aktuális kutatási projektek közül kiemelendő az emberi szem működését reprodukáló, vagy a földfelszín alatti anyagok, illetve emberi testen belüli elváltozások feltárására alkalmas technológia kifejlesztése.

A 2002 nyarán közzétett költségvetésben vállaltak mellett, amelyek a PhD-ösztöndíj minimumának 2005-06-ra évi 12 000 fontra való emeléséről szólnak, a jelenlegi stratégia szerint további 30 milliót költenek olyan PhD-hallgatóknak szánt képzésekre, amelyek kutatási eredmények üzleti hasznosításával foglalkoznak.

3.3. A kutatás-fejlesztés támogatása adókedvezményekkel – a 2003/04-es brit költségvetés

A tudomány és technológia közvetlen költségvetési támogatását jelentő tudományos költségvetés mellett, a 2003/04-es költségvetés kutatás-fejlesztést támogató intézkedései is megemlítendőek. A 2003/04-es költségvetés kiemelten foglalkozik az Egyesült Királyság gazdasági teljesítőképességének fokozásával, aminek alapfeltételeként a flexibilis és dinamikus vállalkozásokat és a képzett munkaerőt jelöli meg. A költségvetés ennek megfelelően a magánszektorban folyó kutatás-fejlesztés ösztönzésére, valamint kis- és középvállalkozások támogatására számos intézkedést tartalmaz. A befektetések és az innováció ösztönzése, a vállalkozások számára kedvező gazdasági környezet megteremtése, a kis- és középvállalkozások anyagi forrásainak biztosítása, a különösen hátrányos helyzetű területek gazdaságainak támogatása érdekében hozott reformintézkedések csaknem 3,7 millió üzleti vállalkozást érintenek majd az Egyesült Királyságban.

A brit gazdaság teljesítőképességének növeléséhez elengedhetetlenek tekintett kutatás-fejlesztés támogatása érdekében hozott egyik intézkedés a K+F után járó adókedvezmény igénybeviteléhez szükséges ráfordítások minimumának csökkentése. A jelenlegi szabályozás szerint üzleti vállalkozások abban az esetben igényelhetnek kutatás-fejlesztési tevékenységük után adókedvezményeket, ha egy adott könyvelési időszakban ilyen célra 25 000 GBP-t meghaladó összeget költöttek. A költségvetés reformintézkedéseivel ez a minimum összeg 10 000 GBP-re módosul, ami több kis- és középvállalkozás számára teszi lehetővé adókedvezmény igénylését. A K+F-tevékenység támogatását ösztönző intézkedések között szerepel az adókedvezményre jogosító K+F definíciójának áttekintése. A jelenleg érvényben levő, a DTI által széles körű konzultáció eredményeképpen 2000-ben közzétett definícióval szemben támasztott igény, hogy az a brit vállalkozások által végzett innovatív tevékenységek széles körét magában foglalja. Az esetlegesen kiterjesztendő definícióval kapcsolatban a kormány fontolgatja, hogy a kibővített értelmezés alapján igényelhető adókedvezmény kezdetben csak kis- és középvállalkozások számára legyen elérhető. Kis- és középvállalkozások számára további kedvező intézkedés, hogy az eddig más adókedvezmények igénybevétele miatt a K+F-kiadások után járó adókedvezményektől elesett vállalkozások ezentúl más adókedvezmények mellett igényelhetnek K+F után járó adókedvezményeket is.

A költségvetés alapján könnyítés várható a K+F-tevékenységet végző alkalmazottak utáni adókedvezményekkel kapcsolatban. Jelenleg egy vállalkozás alkalmazottjának bérköltsége után akkor jár adókedvezmény, ha az alkalmazott munkaidejének több, mint 20%-át fordítja K+F-tevékenységre. A bérköltség 100%-a után vehető igénybe adókedvezmény, ha a

munkaidő több, mint 80%-ában foglalkozik kutatás-fejlesztéssel. Az adókedvezmény igénybevételének egyszerűsítése, valamint a K+F-munkavégzés nagyobb mértékének kedvezménybe való bevonása érdekében a munkaidő és az utána járó kedvezmények arányosságának bevezetését tervezik.

Az üzleti vállalkozások IT-beruházásának támogatására a korábbi igen jelentős hozzájárulás igénybevehetőségét meghosszabbították 2004. március 31-ig.

A kis- és középvállalkozások támogatása érdekében a költségvetésben további tervek szerepelnek az ilyen vállalatok finanszírozásának hatékonyabbá tételére, a vállalkozások fenntartási költségeinek csökkentésére, adózásuk egyszerűsítésére, valamint képzési támogatásokra, ez utóbbi különösen az elmaradottabb régiókban. A kölcsönökhöz való hozzáférés megkönnyítését elősegítve a brit kormány a közeljövőben konzultációt kezd az USA-ban igen hatékony támogatási rendszerek brit alkalmazhatóságának vizsgálatára, illetve a jelenleg érvényben levő kis- és középvállalkozási támogatási rendszerek hatékonyabbá tételére.

A vállalkozások adminisztratív, és egyéb fenntartási költségeinek csökkentésére a reformtervek kilátásba helyezik az egyszerűbb könyvelési és beszámolási technikák alkalmazásának, valamint az IT-beruházásokra igénybe vehető 100%-os, illetve egyéb berendezésekre igénybe vehető 40%-os támogatásnak a kiterjesztését a kis- és középvállalkozásokra.

A különösen hátrányos körzetek gazdasági versenyképességének javítása érdekében a kis- és középvállalkozásoknak nyújtott általános tanácsadás és szolgáltatások javítása, a jelenlegi támogatási rendszerek áttekintése mellett a kormány a következő két évben 16 millió GBP-t fordít az ún. vállalkozási tanácsadói rendszer létrehozására. A vállalkozási tanácsadók kb. 1000, elmaradott körzetben működő középfokú oktatói intézményében tevékenykednek majd, feladatuk a vállalkozási alapismeretek tananyagba való beépítése lesz. Emellett a kormány létrehozta 1 millió GBP alaptőkével a Vállalkozás Támogatási Alapot, amely a magán- és önkéntes szektor vállalkozói szemléletet tudatosító kezdeményezéseit támogatja.

A költségvetésben foglalt intézkedések az eddigi politika folytatásának, korábbi intézkedések finomításának tekinthetők. Az innováció támogatását a magánszféra, a tudományos közösségek, illetve a Brit Gyáriparosok Szövetsége és a Brit Kereskedelmi Kamara is üdvözölte. Brit tanácsadó cégek azonban a költségvetés hiányosságaként említik, hogy az nem foglalkozik az adókedvezmények igényléséhez kapcsolódó bürokráciával, amely sok esetben megakadályozza a K+F után járó adókedvezmény igénylését, vagy jelentősen csökkenti annak mértékét.

A beszámolási időszakban tehát közvetlen és közvetett költségvetési támogatások révén a brit K+F-intézményrendszer jelentős forrásokhoz, illetve támogatáshoz jut. A tudományra a következő három évben fordítandó 1,2 milliárd többletforrás elosztásában előnyt élveznek a jelentős társadalmi haszonnal járó kutatási területek, valamint a helyi gazdaság támogatása. Az Egyesült Királyság adókedvezmények igénybevetési lehetőségének kiszélesítésével, korszerű technológiák támogatásával, a tudás-transzfer elősegítésével járul hozzá K+F kapacitásainak, innovációs képességének erősítéséhez.

3.4. A felsőoktatás jövője – a brit kormány felsőoktatási reformtervei

A brit kormány beszámolási évre vonatkozó tervei között szerepelt a kutatás-fejlesztési intézményrendszer és az innovációs rendszer áttekintése. A brit innovációs rendszer értékelése megkezdődött részben az Ipari és Kereskedelmi Minisztérium, részben külső tanácsadó intézmények bevonásával. Az ily módon két részre osztott értékelés eredményei azonban 2003 őszén lesznek hozzáférhetőek. A kormány 2003 folyamán viszont előterjesztette régóta esedékes felsőoktatási reformterveit.

A korábban részletezett rendszer, illetve finanszírozása részbeni átalakítását célozza meg a kormány 2003 januárjában közzétett „Felsőoktatás jövője” című stratégiája², a felsőoktatás a dokumentumban deklarált hármas küldetése, vagyis a kutatás, a tudás-transzfer és az oktatás hatékonyabbá tétele érdekében. A dokumentum javaslataiban épít a tudományos költségvetésben meghatározott forrásokra, valamint a kormány innovációs stratégiájára.

A felsőoktatási intézményekben folyó kutatási tevékenységgel kapcsolatos tervek főként az állami támogatások rendszerére és a támogatások szétosztásában érvényesülő prioritásokra vonatkoznak. A fent részletezett források hatékony kezelése és kihelyezése érdekében a stratégia olyan irányelvek érvényesítését tartja szükségesnek, mint a koncentráció, amit a versenyképes kutatási tevékenység feltételének tart. A kormány ennek érdekében kiemelten támogatja konzorciumok létrehozását, jelentős összegeket fordít nagyobb méretű, hatékonyabban irányított kutatási egységek támogatására, valamint sürgeti az együttműködés minőségének felmérésére alkalmas kritériumrendszer kidolgozását.

A koncentráltabb és hatékony kutatás előnyben részesítése, konzorciumok létrehozásának támogatása kapcsán az intézmények részéről érkező kezdeményezést tartják a reformelképzelések elsődlegesnek. Emiatt nem határoznak meg kritériumokat arra, hogy mi számít ilyen együttműkö-

² Government White Paper (2003).

désnek. Ehelyett példák szerepelnek az együttműködési lehetőségek formáira, amilyenek például a régiókon belüli formális kutatási együttműködések; egyetemek, kormánylaboratóriumok, kutatási tanácsok laboratóriumai, valamint magánalapítványok laboratóriumai közötti klaszterek; kutatásintenzív, illetve kevésbé kutatásintenzív egyetemek vagy azok tanszékei közötti együttműködések.

Kiemelt helyen szerepel a világszínvonalú kutatást végző egyetemek támogatása, a pénzügyi támogatás mellett hangsúlyozva az intézményen belüli irányítás hatékonyabbá tételének szükségességét. A hatékony irányítás nélkülözhetetlen annak érdekében, hogy az intézmények kutatási tevékenységüket tervezhetővé tegyék, kezelni tudják a szellemi tulajdon kapcsán felmerülő kérdéseket, alkalmasak legyenek több intézményt és feladatot érintő együttműködésekre, valamint részt tudjanak vállalni a szellemi tulajdon gazdasági hasznosításában. Az egyetemi irányítás hatékonyabbá tételében fel kívánják használni a felsőoktatási intézményekkel való együttműködésben gyakorlatot szerzett magánszféra tapasztalatait és tanácsadását.

Az izolált kutatási egységek, valamint jelentős potenciállal, de nemzetközi színvonalú eredményekkel nem rendelkező kutatási egységek, intézmények támogatása a reformelképzelések része. Az élvonalbeli intézmények hangsúlyozott támogatásával ugyanis fennáll a veszélye annak, hogy egyes, kevésbé kutatásintenzív egyetemeken működő, de szintén kiemelkedő kutatási tevékenységet végző tanszékek háttérbe szorulnak. Emellett a koncentrált és kiemelkedő kutatás támogatása megakadályozhatja feljövő, illetve új kutatási területtel foglalkozó egyetemek fejlődését.

A kutatási tevékenység ösztönzésével összefüggésben kiemelt terület a PhD-hallgatók, illetve kutatók kiemelt támogatása. A dokumentum javaslatai részben a korábbi stratégiai dokumentumokban foglaltak megerősítését, illetve a már elfogadott kormányzati intézkedések ismétlését jelentik. Ilyen például a Kutatási Tanácsok PhD ösztöndíjainak a minimális 9000 angol fontról 12.000 angol fontra emelése a következő két év során, a PhD-diákok és posztdoktori kutatók számára biztosított képzési lehetőségek növelése, vagy a kutatói karrier támogatása érdekében 1000, öt éven keresztül folyósított tudományos ösztöndíj alapítása.

Az Egyesült Királyságban egyre hangsúlyosabbá váló elképzelés szerint a felsőoktatási intézményrendszernek a tudás átadásán, a tudományos eredmények előállításán túl is részt kell vennie az ország gazdasági teljesítőképességének fokozásában. Ezt az intézményrendszer, illetve elemei tudás-transzferrel kapcsolatos tevékenységében, valamint közvetlen gazdasági tevékenységében látják. A felsőoktatási intézmények tudás-transzferrel kapcsolatos tevékenységének a felsőoktatási stratégiában szereplő tovább-

fejlesztése a brit Oktatási és Képzési Minisztérium és az innovációért felelős Ipari és Kereskedelmi Minisztérium közti kapcsolatok erősödését jelenti a jövőben. Az elsődlegesen támogatandó tevékenységek között szerepel a tudástranszfert elősegítő ismeretek oktatása, a konkrét egyetemi-üzleti együttműködések élénkítése, az egyetemek regionális gazdaságok élénkítésében betöltött szerepének hangsúlyosabbá tétele.

Egy, a már néhány éve működő tudástranszfert és innovációt támogató pályázati rendszert, a Felsőoktatási Innovációs Alapot (Higher Education Innovation Fund) költségvetésének emelkedése mellett a felsőoktatási intézményeknek juttatott állami támogatás harmadik, állandó csatornájává kívánják alakítani. Az alap költségvetése 2004/05-ben 80 millió GBP-ről, 2005/06-ra 90 millió GBP-re emelkedik, amit egyre növekvő mértékben kívánnak olyan egyetemek tudástranszferrel kapcsolatos tevékenységére fordítani, amelyek kutatási teljesítményüket tekintve nincsenek az élvonalban. Ezeket az egyetemeket arra kívánják ösztönözni, hogy a rendelkezésre álló kutatási eredmények, technológiák innovatív felhasználására koncentráljanak, új eredmények/új technológiák előállítására helyett.

A kevésbé kutatóorientált egyetemek tudástranszfer jellegű tevékenységének támogatása érdekében az alap költségvetésén belül elkülönített forrásokat szánnak 20 „Knowledge Exchange”, illetve ezek hálózata létrehozására. A „Knowledge Exchange” kevésbé kutató-intenzív egyetemek és üzleti vállalkozások együttműködését jelenti, amelyben szerepet kap egyrészt tudástranszfer jellegű tevékenység, másrészt képzési tevékenység. Az együttműködésnek biztosítani kell, hogy a tudásáramlás kétirányú legyen, tehát az üzleti vállalkozás irányítási technikái, stratégiái hatással legyenek az intézmények szerveződésére. A hálózat elemei 5 évente max. 500000 GBP támogatást kapnak.

A Felsőoktatási Innovációs Alap szerepének növelésével párhuzamosan az innováció ösztönzésére létrejött különböző minisztériumok által koordinált projektek racionalizálására is sor kerül. A dokumentumban kiemelt hangsúlyt kap továbbá az egyetemek helyi gazdasági életben betöltött szerepének ösztönzése, ezzel összefüggésben az intézmények és a Helyi Regionális Ügynökségek (Regional Development Agencies) együttműködésének támogatása.

A „Felsőoktatás jövője” című stratégiában meghatározott célok és prioritások – a brit tudomány versenyképességének biztosítása érdekében, illetve mellette – a felsőoktatási intézmények feladatainak részbeni újraértelmezését jelentik. A dokumentumban szereplő prioritások meghatározása mögött az a deklarált cél áll, hogy a felsőoktatási intézményrendszer

egyres elemek, vagyis maguk az intézmények bizonyos tevékenységi körökre specializálódnak. Ennek értelmében az egyes intézményeknek nem feladata az intézményrendszer valamennyi küldetésének – kutatási, oktatási, tudástranzfer jellegű tevékenység -teljesítése. Az egyes intézmények legerősebb tevékenységi körökre, vagy körökre kell, hogy koncentrálnak, vagyis a hagyományosan kutatásintenzív egyetemek kutatási tevékenységüket kell, hogy tovább erősítsék, míg például az oktatási tevékenységben kiemelkedő, de nem feltétlenül kutatásorientált intézmények az oktatás színvonalának fenntartására, fejlesztésére kell, hogy összpontosítsanak. A dokumentumban vázolt finanszírozási struktúra ebbe az irányba tereli az intézményeket. Mindezen elképzelések a felsőoktatási rendszer egészének hatékonyabbá tételét szolgálják oly módon, hogy a rendszer egyes elemeinek specializálásával azok hatékonyságát fokozzák.

4. AZ EGYESÜLT KIRÁLYSÁG NEMZETKÖZI TUDOMÁNYOS ÉS TECHNOLÓGIAI KAPCSOLATAI

Az Egyesült Királyság két- és többoldalú tudományos együttműködéseit, nemzetközi és regionális szervezetekben való részvételt tekintve igen aktív. A jelenlegi brit TÉT-politikában a tudomány nemzetközisége a korábbinál is nagyobb hangsúlyt kap. Az Egyesült Királyság nemzetközi kapcsolataira a nagy jelentőségű nemzetközi szervezetekben, projektekben való részvétel ugyanúgy jellemző, mint a nem feltétlenül világszínvonalú kutatási eredményekkel rendelkező országokkal folytatott bilaterális együttműködés, amennyiben az valóban eredményeket hoz mindkét fél számára. Brit részről kooperáló, kölcsönös haszon elérésére törekvő magatartás tapasztalható.

Az Egyesült Királyság tudományos kapcsolataiban kiemelt helyet kap az európai együttműködés, így az EU KTF-Keretprogramjai, valamint az EUREKA, és a COST. Az Egyesült Királyság részt vesz az UNESCO, valamint a NATO tudományos programjában, tagja a CERN-nek, illetve más, több országgal közösen működtetett nagyberendezésnek. A kormányközi szervezetekben való részvétel mellett igen nagy szerepe van a jelentős kutatási teljesítménnyel rendelkező országokkal folytatott két-, illetve többoldalú együttműködéseknek. Kiemelkedő partner az Egyesült Államok, amellyel a kapcsolatok fejlesztésére a britek erős TÉT attaséi jelenléttel rendelkeznek az USA több városában. Ezen kívül a jelenlegi brit TÉT-kapcsolatokban Délkelet-Ázsia országai számítanak igen fontos partnernek.

A kormányközi együttműködések túl megemlítendő az intézmények közötti kapcsolatok, mivel az Egyesült Királyság tudományos intézményei

igen nagy számban folytatnak más országbeli megfelelőikkel együttműködést. Az ilyen együttműködés formája sokféle lehet a kutatók közötti informális kapcsolattartáson keresztül, a szerződés alapján létrejött projektalapú együttműködésig.

A tudomány- és technológiapolitika nemzetközi vonatkozásaiért kormányzati részről az OST részeként működő OST International felelős. A nemzetközi kapcsolatok kormányzati alakítása szempontjából érdemes megemlíteni az OST élén álló Tudományos Főtanácsadó tanácsadó testületeként működő, közelmúltban létrehozott Nemzetközi Tudományos és Technológiai Testületet, melynek feladata a nemzetközi együttműködések irányainak meghatározása, a brit álláspont kialakítása, lehetőségek feltárása.

Az OST International tervezi, koordinálja, irányítja a brit részvételt kormányzati részről az EU KTF-Keretprogramokban, valamint ide tartozik a COST. Jelenleg folyamatban van a Nemzeti Koordinációs Pontok hálózatának átszervezése, amelynek új rendszerét 2003 őszétől kívánják működtetni.

Az EU KTF-Keretprogramokon belüli brit partnerkeresést segíti a Brüsszelben működő liaison iroda, a United Kingdom Research Office (UKRO).

Az OST International mellett az egyes minisztériumok megfelelő osztályai szintén foglalkoznak az adott terület nemzetközi vonatkozásaival.

A nemzetközi tudományos együttműködések támogatása szempontjából kiemelkedő jelentőségű intézmény a British Council, amely a tudományos kutatás számos aspektusát támogatja a konkrét kutatási együttműködési lehetőségek feltárásától a szakembercseréig.

5. MAGYARORSZÁG ÉS AZ EGYESÜLT KIRÁLYSÁG KÖZÖTTI TUDOMÁNYOS ÉS TECHNOLÓGIAI KAPCSOLATOK ALAKULÁSA

Kormányzati szinten a magyar-brit tudományos kapcsolatok legjelentősebb eseménye a beszámolási évben a Magyar-Brit Oktatási, Kulturális, Tudományos és Technológiai Együttműködési Megállapodás hatodik vegyes bizottsági ülése jegyzőkönyvének aláírása volt 2003. május 23-án Londonban. A TÉT-együttműködés pénzügyi hátterét és koncepcióját a jegyzőkönyv részét képező 2003-2005 közötti időszakra vonatkozó magyar-brit kormányközi tudományos-műszaki együttműködés rögzíti. A szerződésben vállaltak alapján, kutatási és technológiai fejlesztési projektek azonosítása és végrehajtása érdekében a magyar és a brit kormány a

közös kutatási projektekben résztvevő szakértők által tett rövid (legfeljebb 14 napos) és hosszú távú (1-3 hónapos) látogatásokat, valamint lehetséges kétoldalú műhelyfoglalkozások, tudományos és technológiai témájú szimpóziumok és konferenciák azonosítását, illetve megszervezését támogatja.

A közös kutatási és technológiafejlesztési projekten olyan közös meg egyezően alapuló program értendő, amelynek világosan meghatározott, konkrét időhatáron belül elérendő céljai vannak. Minden egyes projekt 1-3 éves időtartamú, és végrehajtására szakembercserék, anyagok és információk cseréje alapján kerül sor a program érvényességi időtartamán belül. A program keretében elsőbbséget élvez a fiatal kutatók, illetve európai kutatási prioritásoknak megfelelő projektek támogatása.

A közös kutatási és technológiafejlesztési projekteken kívül a két kormány támogatja szemináriumok, szimpóziumok és műhelyfoglalkozások szervezését további együttműködési lehetőségek feltárása érdekében.

A kutatói kapcsolatok Tét-szerződésben foglalt ösztönzése mellett a egyes bizottsági ülés jegyzőkönyve tartalmazza olyan programok támogatását, amely kutatói testületekért, kutatási területekért felelős személyek látogatását teszi lehetővé elősegítve a partnersországban az egyes területek együttműködési lehetőségeinek feltárását.

A brit-magyar tudományos együttműködések intézmények általi támogatásának megemlíthető példái a Royal Society főként mobilitást támogató programjai, illetve a Royal Society of London és a Magyar Tudományos Akadémia együttműködése és közös kutatási programja a természet-tudományok, a műszaki és az orvostudományok területén.

A magyarországi kutatói potenciál erősítésének szempontjából kiemelkedő a Wellcome Trust által létrehozott International Senior Research Fellowships – Central and Eastern Europe. Az Egyesült Királyság egyik legjelentősebb orvosi biológiai kutatásokat finanszírozó alapítványának tudományos ösztöndíjprogramja közvetlenül segíti a közép- és kelet-európai régió más országokban élő tudósainak hazatérését és így a hazai kutatói bázis erősítését.

A nemzetközi, így a brit jelenléte támogató hazai programok közül megemlíthető az Oktatási Minisztérium Szent-Györgyi Albert Ösztöndíja, illetve a Novofer Alapítvány Nemzetközi Gábor Dénes Innovációs Díja.

6. JAVASLATOK MAGYARORSZÁG ÉS AZ EGYESÜLT KIRÁLYSÁG KÖZÖTTI TÉT KAPCSOLATOK FEJLESZTÉSÉRE

A kétoldalú TÉT-kapcsolatok fellendítésére kitűnő alkalom kínálkozik a 2003. november és 2004. november között az Egyesült Királyságban megrendezésre kerülő „Magyar Magic – Hungary in Focus 2004” keretein belül. A programsorozat részeként megrendezendő tudományos programok célja a magyar tudomány eredményeinek bemutatása, annak tudatosítása, hogy ezen eredmények részét képezik az Egyesült Királyság tudományos életének, illetve, hogy ezek egyre növekvő jelentőséggel bírnak majd Európai Unió csatlakozásunk következtében. A minden esetben brit és magyar kutatókat, tudományszervezőket egyaránt érintő programok során kialakuló formális és informális kapcsolatok nagyban hozzájárulhatnak jövőbeli konkrét TÉT-együttműködések létrejöttéhez. A következőkben vázolt programok célja a szakmai közönség elérésén túl a magyar tudomány eredményeinek brit közvéleményben való tudatosítása:

- A BMGE által Gábor Dénes emlékére készített Magyar Korona Kiállítás (a korona holografikus megjelenítése és a koronaékszerekről készült nagyméretű fényképek) londoni bemutatása, illetve a kiállításához kapcsolódó előadás(ok) szervezése. Ezek lehetséges témái: a holográfia jelenlegi alkalmazási lehetőségei; koronaékszerek – történeti vonatkozások, a restaurálás technológiai vonatkozásai.
- Az MTA / Matáv Mindentudás Egyeteme néhány előadása angol nyelven, a tudomány népszerűsítő tevékenységéről ismert „The British Association for the Advancement of Sciences” bevonásával.
- Szeminárium a magyar és brit tudománypolitika képviselőinek részvételével az aktuális tudománypolitikai kérdésekkel foglalkozó „Foundation for Science and Technology” meghívásos előadásainak keretében. Javasolt témák: az EU 6. KTF-Keretprogram hálózatokkal kapcsolatos tapasztalatai; a felsőoktatási integráció tapasztalatai a két országban.
- A brit tudományos élet és a londoni tudományos közösség rendszeres tájékoztatása a magyarországi kutatási tevékenységről, illetve brit-magyar közös kutatási projektről a nagykövetség épületében megrendezendő beszélgetések keretében.

A fent vázolt programokon kívül kiemelt fontosságú a tudománypolitikával foglalkozó szakemberek tapasztalatszerzése a partnerországban, amire az OST International részéről érdeklődés mutatkozik. Emellett Magyarország számára érdekesek lehetnek a brit tapasztalatok olyan témákban, amelyek az Egyesült Királyságban hosszabb ideje a tudománypolitika részét képezik, mint például a tudomány és a közvélemény viszonya, illetve olyan döntéshozókészítő mechanizmusok, mint a stratégiai tervezés, amelynek jelenlegi gyakorlata az Egyesült Királyságban igen sokféle, és sok esetben igen haladó irányt képvisel.